

Çocuklarla konuşmak

Çocuklarla çocuklar arasında cinsel şiddet ve rıza hakkında konuşmak

„Çocuklarla konuşmak“, çocuklarla bazı konular hakkında konuşmayı denemeniz için sizi teşvik etmeyi amaçlamaktadır; çünkü zor konuları konuşmaya çalışmak bile çocukları şiddetten, manipülasyondan, cinsel istismardan, ayrımcılıktan ve akıl karışıklığından koruma yönünde önemli bir adımdır. Aktif olarak dinlese de dinlemese de çocuğu güçlendirir. Olası zor bir durum yaşaması halinde çocuk, sizin onun muhatabı olduğunuzu veya olabileceğinizi bilir; çünkü alışılmamış, belki de utandıran ya da can sıkıcı ve insana ağır gelen konuları konuşabilme cesareti gösterebilmişsinizdir.

Aşağıda çocuklar arasında rızaya dayalı cinsel eylemler ve çocuklar arasında cinsel şiddet hakkında çocuğunuzla nasıl konuşabileceğinize yardımcı olabilecek ve size bu konuda fikir verebilecek örnek cümleler bulacaksınız.

SELBSTLAUT
Fachstelle gegen sexualisierte Gewalt an
Kindern und Jugendlichen
Vorbeugung · Beratung · Verdachtsbegleitung

Selbstlaut
Tel.
Email.
Web.

ThaliastraÙe2/2A, 1160 Wien
+43 1 810 90 31
office@selbstlaut.org
selbstlaut.org

Çocuklar arasında cinsel şiddetle uğraşırken, bazen olayları hemen dramatize edebiliyoruz (Mesela adına istismar demek; çocuklar hakkında konuşurken suçludan ve kurbandan bahsetmek; yuvada oyun köşelerini kapatmak ya da şiddeti uygulayan ve şiddete uğrayan çocukların ebeveynleri arasında çatışma çıkması vb.) ya da olduğundan zararsız göstermeye çalışabiliyoruz (Mesela; „Hiçbir şey olmadı“, „Çocuklar sadece oyun oynuyor“ veya „Çocuklar bunu kendi aralarında halletsin“ vb.).

Önemli olan, öncelikle sakın kalıp olan bitenin ne olduğunu anlamaya çalışmaktır: Olanlar, çocuklar arasında rızaya dayalı cinsel eylemden ibaret mi yoksa cinsel şiddet mi söz konusu? Kimin şiddet uygulayan ve kimin şiddet gören olduğu da her zaman anlaşılabilir. Bunu belirlemek kolay olmadığı için çocukların, yaşananları anlamlandırabilmeleri için yetişkinlerin yardımına ihtiyaçları vardır. O zaman olup biteni daha iyi anlayabilir, kafalarında bir yere oturtabilir ve dolayısıyla yaşadıkları şeyin adını daha rahat koyabilir ve olan biteni yetişkin birine anlatabilirler.

Bu kitapçık, hakkında konuşmanıza yardımcı olmak için geliştirilmiş aşağıdaki beş konudan bir tanesidir.

- 1) Çocuk hakları ve şiddet görme durumunda yardım
- 2) Çocuklar arasında cinsel şiddet ve rıza (onay)
- 3) Yetişkinlerin irite edici davranışları
- 4) Cinsel eğitim ve pornografi
- 5) Kaygı, stres ve travma

„Çocuklarla konuşmak“ serisi, Selbstlaut ekibi tarafından ilkökul çağındaki çocuklarla bazı zor konularda konuşmayı kolaylaştırmak için geliştirilmiştir. Bazı içerikler 12-13 yaşından büyük çocuklar için de uygun olabilir; fakat genel olarak gençler için bu kitapçıkta bulunmayan farklı ifade şekilleri gereklidir.

Çocuklara uygun kelimelerle şiddetin dört çeşidi:

1) Dikkatsizlikten ya da duygu taşkınlığından meydana gelen şiddet:

Bazen çocuklar çok meraklıdır ve sadece kendi vücutlarını değil, başka bir çocuğun da vücudunu incelemek isterler. Bazen çocuklar doktorculuk oynamak isterler ve soyunup birbirlerini muayene eder gibi yaparlar. Çocukların birbirleriyle bu tür oyunlar oynaması normaldir; ama tabii ki sadece oyuna katılan bütün çocuklar için uygunsuzdur. Bazen bir çocuk, oyun oynayacağı için o kadar heyecanlanır ki heyecandan başka bir çocuğu istemediği halde çok sıkı sarar ya da ateşini ölçer. Bu tür şeyler her zaman olabilir ve genelde bilerek olmamıştır; ama yine de dikkatli olmamız ve başkalarına zarar vermemeye özen göstermemiz gerekir.

2) Durum değişikliğinden meydana gelen şiddet:

Başlangıçta her iki çocuk da böyle bir oyunu isteyerek ve severek oynarken; çocuklardan biri mesela kendini iyi hissetmediği için ya da başka bir sebepten ötürü artık oynamak istemeyebilir. Aniden bir yana devrilen bir tahterevallı gibi ya da trafik lambasının yeşilden kırmızıya dönmesi gibi. Böyle bir durumda oyuna devam edilmemelidir; çünkü eğer çocuklardan biri oynamak istemiyorsa artık bu bir oyun değildir. İlk başta her ikisi için oyun heyecan verici ve güzel olsa da, eğer çocuklardan biri oynamak istemiyorsa oyuna devam edilmemelidir. Bu ayıp bir şey değildir ve hiç kimsenin suçu değildir. Bu tür duygu değişimleri her zaman yaşanabilir.

3) Kasıtlı uygulanan şiddet:

Bazen çocuklar bir şeyin başka bir çocuk için artık hoş olmadığını bilir; ama yine de oyuna devam etmeleri için ikna etmeye çalışırlar veya oynamaya zorlarlar; çünkü başkalarını bir şeye zorlayarak kendilerini güçlü hissederler. Bu hoş bir şey değildir. Bazen güçlü çocuk, bunun sır olarak kalmasını ister ve tehdit eder: „Bunu başkasına anlatırsan artık senin arkadaşın olmam ve seninle oynamam.“, „Bunu başkasına anlatırsan, sana çok kötü şeyler yaparım.“ Hiç kimse, hiç kimseyi tehdit edemez ve hiç kimseden sır tutmasını istemez. Böyle bir şey yapan çocukları yetişkinlerin durdurması gerekir.

4) Yaşanan cinsel istismar nedeniyle ortaya çıkan ve ‚travmatik oyun‘ denilen şiddet:

Bazen çocuklar diğerlerinden onların poposunu, penisini, vulvasını ya da rahmini ellemesini ya da kendi özel bölgelerine dokunmalarını ister; çünkü bunu isteyen çocukların kendileri buna benzer kötü şeyler yaşamıştır. Mesela; bir yetişkin onların poposunu, vulvasını, rahmini ya da penisini ellemiş olabilir. Bu yasaktır. Çocukların böyle bir şey yaşamaması halinde bunu güvendikleri başka bir yetişkine anlatması gerekir; çünkü her iki çocuğun da yardıma ihtiyacı vardır.

Cinsel saldırının meydana geldiğine kanaat getirdiyseniz veya bundan şüpheleniyorsanız, olaya dahil olan tüm çocukların yetişkinlerin yardımına ve yetişkinlerin onlarla konuşmasına ihtiyacı vardır; ama tabii ki öncelik, saldırıya uğrayan çocuğa verilmelidir.

Saldırıya uğrayan çocukla konuşmak:

Teselli ve övgü ilk yapılması gerekenlerdir; mesela şöyle:

Böyle bir şey yaşadığın için üzgünüm. Yetişkin de olsa çocuk da olsa, hiç kimsenin seni istemediğin bir şekilde ellemeye hakkı yoktur. Bana güvenip olanları anlattığın için sana teşekkür ederim. Bunları anlatmak cesaret ister.

Olanları çoğu zaman saldırıya uğrayan çocuktan değil de başka çocuklardan ya da ebeveynlerden duyarız. Eğer olaylardan üçüncü kişiler aracılığıyla haberdar olduysanız, saldırıya uğrayan çocuğu neyi ne kadar bildiğiniz veya ne duyduğunuz konusunda bilgilendirin. Bu şekilde çocuk yolunu bilir ve güvenmesi daha kolay olabilir.

Çocuğun sahip olabileceği duyguları ele almaya çalışın. Bu; çocukları hafifletir, algılarını güçlendirir, yaşadıklarını anlamalarına ve anlamlandırmalarına yardımcı olur.

Kafan son derece karışık olabilir. Şu an kendini nasıl hissettiğini tam olarak bilmiyor olabilirsin. Öfkeli olabilirsin. Belki de başta böyle bir oyun oynamaya cesaret ettiğin için birazcık kendinle gurur duyuyorsundur. Belki de birlikte oynadığın

çocuk senin sınırlarına dikkat etmediği için ve artık seninle arkadaş olmak istemediği veya seni tehdit ettiği için korkuyorsundur.

Durumun senin için nasıl olduğunu bana söyleyebilirsin.

Durumun çocuk için nasıl olduğunu açıkça sorun. Anlamlandırmaya yardımcı olacak açıklamaları yapmadan önce bu soruyu sorarsanız, büyük bir ihtimalle sessizlikle karşılaşacaksınız. Çocuğun önce tepkinizi ölçmesine ve böyle durumlar hakkında ne bildiğini ve ne söyleyeceğini değerlendirmesine yardımcı olun. Daha sonra çocuğa soru sormak daha anlamlı olur. Nasıl tepki vereceğinizi bildiği için kendini köşeye sıkışmış hissetmez ve kızacağınızdan korkmaz.

Cinsel saldırıda bulunan çocukla konuşmak

Saldırıda bulunan çocuğa net olun ve sınırlarını gösterin; ama anlayış ve empati göstermeyi de unutmayın. Geriye kalan mesaj, böyle oyunlar oynamanın yasak olduğu olmamalıdır. Bu mesajla ve duruşla bir sıkıntılar olduğunda çocukların bize ulaşmasını ve bizimle konuşmasını engellemiş oluruz. Şiddeti önlemek adına verilebilecek mesaj şöyle olmalıdır:

Çocukların çıplak olması, birbirlerinin vücudunu merak edip incelemek istemesi normal; ama oyuna katılan bütün çocukların bunu istemesi ve kendini iyi hissetmesi şartıyla. Eğer çocuklardan

biri istemiyorsa, oyuna devam edilmemelidir. Hiç kimsenin canını acıtmamalı ve hiç kimseyi istemediği bir şeye zorlamamalıyız.

Çocuklar arasında cinsel şiddetin farklı biçimleri aracılığıyla, saldırıda bulunan çocuğun da olanları anlamlandırmasına yardımcı olabilecek bilgiye ihtiyacı vardır. Bunu yaparken şiddet eyleminin olası nedenlerine değinebilirsiniz:

1) Dikkatsizlikten ya da duygu taşkınlığından meydana gelen şiddet:

Oyun seni çok heyecanlandırmış olabilir ve oynayacağın için sevinçten diğer çocuğun bir şeyi istemediğini fark etmemiş olabilirsin. Oyun çok heyecan verici olsa da herkesin birbirine dikkat etmesi lazım.

Başka çocuklara zarar vermeden kendini nasıl güçlü hissebileceğinin başka yollarını bulabiliriz.

2) Durum değişikliğinden meydana gelen şiddet:

Oyun, başlangıçta her ikiniz için heyecan verici ve eğlenceli olmuş olabilir. Kim bilir, belki de oyuna diğer çocuk başlamıştır; ama sonradan diğer çocuğun duygu hali değişmiş ve artık oynamak istememiş olabilir. İnsanın duyguları her an değişebilir. Eğer sen oynamak istesen bile, diğer çocuk oynamak istemiyorsa oyuna devam etmemelisin.

4) Yaşanan cinsel istismar nedeniyle ortaya çıkan ve 'travmatik oyun' denilen şiddet:

Biliyorum ki yetişkinler veya yaşça büyük gençler tarafından poposu, penisi, vulvası ya da rahmi ellenen ya da kafa karıştırıcı cinsel videolar gösterilen çocuklar, aynı şeyleri başka çocuklara da yapabiliyorlar. Belki de bunu sürekli yapıyorlar ve kendilerini durduramıyorlardır. Böyle bir durumda çocukların hemen yardıma ihtiyacı vardır. Başka bir çocuğa kötü davranmış olasalar bile, güvendikleri bir yetişkenle yaşadıklarını konuşmalıdırlar.

3) Kasıtlı uygulanan şiddet:

Belki de diğer çocuğun bir şeyi istemediğini fark etmiş ama oyuna yine de devam etmiş olabilirsin; çünkü bu sana kendini güçlü hissettirmiş olabilir. Bilerek başkalarının kendini kötü hissetmesine neden olmak hiç hoş bir şey değildir. Kendimizi güçlü hissetmek için başka çocukları küçük düşürecek, onların kendini kötü hissetmesine neden olacak, onların canını acıtacak şeyler yapmamalıyız.

Senin durumun bu örneklerdeki gibi miydi biliyorurum. Sen ne düşünüyorsun?

Netlik ve istisnai kurallar

Çocuklar arasında cinsel şiddet meydana gelmesi durumunda, netlik kazandırmak ve herkesin kendini tekrar güvende hissetmesini sağlamak yetişkinlerin görevidir. Bunun için o ana kadar geçerli olan kuralları değiştirmek ve onlardan daha farklı kurallar koymak mantıklı olabilir. Mesela; çocukların belli bir süre çıplak olmaması ya da çocukların kendi başlarına ve gözetimsiz kaldıkları çadır vs. gibi alanları ve oyun köşelerini geçici bir süreliğine kapatmak; şiddet uygulayan çocuğu, mağdur çocukla yalnız bırakmamak vs. Bu tür kurallar koymanız halinde bunu sınırlı bir süre için yapın (Mesela iki hafta) ve çocukları bununla ilgili nedenleriyle birlikte bilgilendirin. Mesela şu şekilde:

Son zamanlarda birbirinize dikkatli davranmayı pek başaramadınız. Birbirinizle oynarken herkesin kendini güvende hissetmesi önemli. O yüzden

sizin birbirinize tekrar dikkat ettiğinize emin olana kadar geçici bir süreliğine böyle bir önlem almayı düşündüm.

Genel olarak cinsel şiddeti önleme

Bazı genel önleme ilkeleri; yuvada, okulda veya evde olsun kendini kanıtlamıştır:

Hiç kimse, senin canını yakamaz. Hiç kimse, vücudundaki deliklere (mesela popoya, burnuna, kulağına, ağzına veya rahmine) parmağını veya birtakım cisimler koyamaz; çünkü bu, ağırabilir ve yaralanmanıza sebep olabilir. Çok heyecanlı bile olsa, herkesin birbirine dikkat etmesi lazım. Herkes birbirine ve kendine iyi ve kibar davranmalıdır.

Yetişkinler, bebeklerin altını değiştirip onları yıkarlar ya da çocukların kendini yıkamasına yardımcı olurlar; ama yetişkinler, çocukların vulvasıyla, penisıyla, poposuyla oynayamaz. Hiç kimse, bir yetişkinin bacak arasına dokunulmasını ve bir yetişkini yıkamasını bir çocuktan isteyemez. Bu yasaktır.

Rıza

Küçük çocuklarla bile rıza, fikir birliğine varma konusunda alıştırmalar yapıp gönüllülük ile ilgili konuşulabilir:

Dokunma ve vücut teması gerektiren oyunlarda bütün çocukların evet-duygusu hissetmesi önemli. Gıdıklama, sarılma, öpme veya şakayla boğuşma, birbirinin vücudunu inceleme, özel bölgelerine dokunma olsun, hiç fark etmez. İnsan, karşısındakinin hangi dokunuşları sevip sevmediğini her zaman bilemez. O yüzden, dokunmadan önce ilk olarak sormak lazım.

Bir şeyi istemediğimizi söylemek her zaman kolay olmayabilir; çünkü bazen neyi isteyip istemediğimizden emin değildir; bazen bir dokunuş aynı zamanda hem heyecan verici hem de kaygılandırıcı olabilir; bazen üzüleceğini ya da hayır dersek artık bizimle arkadaş olmak istemeyeceğini düşündüğümüz için arkadaşımıza hayır demek istemeyiz. Hayır demek cesaret gerektirir ve hayır demek için alıştırmaya yapmak gerekir. Eğer bir çocuk hayır ya da dur diyemiyorsa bu onun suçu değildir.

Bir çocuk bir şeyi istemiyorsa ya da fikrini değiştirdiği için artık istemiyorsa hemen durmalıyız. İstemediği şeyi yapmaya devam etmemeliyiz. Bazı çocuklar, açıkça hayır, dur ya da istemiyorum der. Bazıları ise bu kadar açıkça söylemez. Bazen insan hayır demek ister, ama vücut donar ve hareketsizleşir. Bu da hayır demektir.

Bir dokunuşu istemediğini nasıl gösterirsin? Peki bir şeyi istediğini nasıl gösterirsin?

Trafik ışığı sistemi

İçimizde trafik ışığı gibi bir sistem vardır. Bazı dokunuşlar, vücutta iyi bir his uyandırır ve içimizdeki trafik ışığı sistemi yeşil yanar. Bazı dokunuşlar ise vücutta kötü bir his uyandırır. Bu, „istemiyorum“ hissidir ve ışık kırmızı yanar. Bir şeyi ya da bir dokunuşu istemediğimizi biliriz. Bazı dokunuşlar ise sarıdır, yani arada kalmış bir histir. Bir şeyi isteyip istemediğimizden ya da bir şeyden hoşlanıp hoşlanmadığımızdan emin değildir. Sarı şu demektir: „Dikkat, ışık kırmızıya dönebilir.“

Hangi insanların hangi davranışları senin için kırmızı, hangileri yeşil ve hangileri sarı?